

1

Vieną kovo savaitgalio popietę Devi Aju pakilo iš kapo, kuriame buvo palaidota prieš dvidešimt vienerius metus. Po jostro krūmu prisnūdęs piemuo staiga pabudo ir prisišlapinęs į šortus suriko, išgąsdindamas savo keturias avis, kurios pasibaidžiusios ėmė pašėlusiai lakstyti tarp kapų akmenų ir medinių stulpelių, tarsi ten būtų įsisukęs tigras. Viskas prasidėjo nuo nedidelio triukšmo, sklindančio iš vienos kapavietės, kurios akmuo, iki kelių apaugęs žole, nebuvo kaip nors pažymėtas, tačiau visi žinojo, jog tai Devi Aju kapas. Šioji pasimirė būdama penkiasdešimt dvejų, prisikėlė iš mirusiųjų po dvidešimt vienerių metų ir nuo to laiko niekas nebežinojo, kaip skaičiuoti jos amžių.

Kai piemuo visiems išpasakojo, kas nutiko, prie kapo ėmė plaukti žmonės iš gretimų apylinkių. Pasikaišioję sarongus ir nešini vaikais, apsitaškę laukų purvais, jie būriavosi tarp vyšnių ir braivėlių krūmų, taip pat bananų soduose šalimais. Nė vienas nedrįso artintis, visi tesiklausė triukšmo, sklindančio iš kapo, lyg būtų susirinkę aplink vaistų prekeivį, pirmadienio rytais turguje peršantį savo prekes. Minia mėgavosi tuo baigiu reginiu, niekas

negalvojo apie tai, kaip siaubinga būtų visiškai vienam išvysti tokį vaizdą. Žmonės netgi tikėjosi kažkokio didesnio stebuklo, ne tik mažo triukšmelio iš senojo kapo, kadangi tame žemės plotelyje palaidota moteris per karą buvo prostitutė, teikusi paslaugas japonams, o kijai* visuomet sakydavo, kad nuodėme susitepę žmonės neabejotinai bus nubausti kape. Nusprendę, jog garsą skleidžia botagu plakamas kenčiantis angelas, visi kiek pasibodėję laukė dar bent kokios, nors mažiausios sensacijos.

Toji sensacija netrukus apsireiškė fantastišku pavidalu. Kapas sudrebėjo ir įtrūko, žemė išsiveržė tarsi sprogdama iš apačios ir sukėlė nedidelį drebėjimą ir vėtrą – ore ėmė skraidyti žolė ir kapų akmenys, o už viso to purvo, drimbančio žemyn lyg lietaus užuolaida, pasirodė figūra senos moters, sustirusios ir susierzinusios, vis dar įvyniotos į įkapių drobulę, lyg būtų tik vakar palaidota. Žmonės isteriškai leidosi bėgti tolyn, dar chaotiškiau negu avys, jų pavieniai šūksmai aidėjo atsimušdami į tolimų kalvų šlaitus. Viena moteris metė į krūmus vaiką, o jo tėvas bandė jį nutildyti banano lapkočiu. Du vyrai sulindo į pakelės griovį, kiti krito be sąmonės šalikelėje, likusieji be atvangos ir be jokio sustojimo bėgo penkiolika kilometrų.

Visa tai stebėdama, Devi Aju tik lengvai kostelėjo ir atsikrenkštė, paskui nustebusi apsižvalgė ir suprato bestovinti kapo viduryje. Jau prieš tai atsirišusi du aukščiausiai suveržtus įkapių drobulės mazgus, dabar ji pasilenkė, siekdama atlaisvinti du apatinius, kad kojos išsivaduočiau ir galėtų žengti. Jos plaukai magiškai išsiskleidė ir, paleisti iš kolenkoro** skaros raiščio, pagauti popiečio brizo, nuplazdėjo šluodami žemę ir tviskėdami it juodosios kerpės upės vagoje. Jos oda buvo susiraukšlėjusi, bet veidas akinamai baltas; akiduobėse sužibo gyvybė, pamačius jos pažiūrėti susirinkusius žmones išsibėgįojant iš slaptaviečių krūmuose – pusei jų

* Islamo ekspertai, mokytojai (javiečių k. *kyai* arba *kiai*). (Čia ir toliau – vert. past.)

** Medvilninis klijais įmirkytas audinys (kolenkoras, arba mitkalis).

pavyko pabėgti, kiti nualpo vietoje. Tada, į nieką konkrečiai nesikreipdama, ji nusiskundė žmonių, palaidojusių ją gyvą, žiaurumu.

Pirma į galvą jai šovusi mintis buvo apie kūdikį, kuris, žinoma, seniai nebebuvo kūdikis. Ji mirė prieš dvidešimt vienerius metus, praėjus dvylikai dienų po to, kai pagimdė bjaurų kūdikį, mergaitę, tokią bjaurią, kad jai padėjusi pribuvėja visai nebuvo tikra, jog tai kūdikis, o ne šūdo gabalas, nes skylės, iš kurių vienoms išlenda vaikas, o iš kitos šūdas, nutolusios tik per kelis centimetrus. Bet šis kūdikis rangėsi ir šypsojosi, ir galiausiai pribuvėja nusprendė, jog tai tikrai žmogiška būtybė, o ne šūdas, ir tada pasakė motinai, gulinčiai be jėgų šalia ir visai nedegančiai noru pamatyti atžalą, kad gimęs kūdikis yra sveikas ir atrodo draugiškai nusiteikęs.

– Mergaitė? – paklausė Devi Aju.

– Taip, – atsakė pribuvėja, – lygiai kaip ir trys prieš ją gimę kūdikiai.

– Keturios dukros, visos nepaprastai gražios, – tarė Devi Aju, bet jos balse skambėjo baisus susierzinimas. – Turėčiau atidaryti joms atskirą viešnamį. Sakyk, ar šita labai graži?

Tvirtai į vystyklus suvyniotas kūdikis pribuvėjos rankose ėmė raitytis ir verkti. Į kambarį ir iš kambario vaikščiojo moteris, surinkinėjanti nešvarias, krauju permirkusias paklodes su placentos likučiais. Pribuvėja kelias akimirkas tylėjo, nes niekaip negalėjo prisiversti pasakyti, kad kūdikis, panašus į juodo šūdo krūvelę, yra gražus. Išsisukinėdama ji tepasakė:

– Tu jau sena moteris, taigi nemanau, kad galėsi jį žindyti.

– Tas tiesa. Mane išsekino trys prieš tai gimę kūdikiai.

– Ir šimtai vyrų.

– Šimtas septyniasdešimt du vyrai. Seniausias buvo devyniasdešimties, jauniausias – dvylikos, savaitė po apipjaustymo. Visus juos gerai prisimenu.

Vaikas vėl suverkė. Pribuvėja pasakė turėsimi mažajai surasti motinos pieno. Jeigu neras, ieškos karvės arba kalės pieno, o gal net žiurkpioenio.

– Tai eik ir ieškok, – paragino Devi Aju.

– Vargšė nelaiminga mažylė, – pasakė pribuvėja, žvelgdama į graudų kūdikio veidelį. Nebūtų galėjusi jo apibūdinti, bet kažkodėl tas padaras jai priminė užkeiktą pabaisą iš pragaro. Visas kūdikio kūnelis buvo blizgiai juodas, tarsi būtų buvęs gyvas sudegintas, keistų ir neatpažįstamų formų. Pribuvėja visai nebuvo tikra, kad, tarkim, kūdikio nosis tikrai yra nosis, nes ji labiau panėšėjo į elektros lizdą negu į bet kokią jos gyvenime matytą nosį. Vaiko burnelė jai priminė kiaulės taupyklės angą, o ausys – puodo ąseles. Ji buvo įsitikinusi, kad visame pasaulyje nerastum baisėnio padaro už šią mažutę bjaurastį ir, Dievu dėta, ji tikrai verčiau nužudytų jį vos gimusį, užuot leidusi jam gyventi, nes juk pasaulis iš jo nuolat ir negailestingai tyčiosis.

– Vargšas kūdikis, – vėl tarė pribuvėja ir pasisuko eiti ieškoti, kas galėtų jį žindyti.

– Taigi, vargšelis, – atsakė Devi Aju, pasimuistydama lovoje ir pasisukdama į vaiką. – Jau išbandžiau viską, kad tave nužudytčiau. Turbūt turėjau praryti granatą ir susprogdinti ją savo pilve. Ak, mažoji bjaurastie! Kaip ir piktadariai, bjaurastys taip lengvai nemiršta.

Iš pradžių pribuvėja visai mėgino paslėpti kūdikio veidą nuo besilankančių kaimynių. Tačiau kuomet ji išsitarė ieškosianti vaikui pieno, jos ėmė stumdydamosi grumtis artyn, kad tik jį pamatyti, nes toms, kurios pažinojo Devi Aju, visuomet būdavo pramoga pažiūrėti į jos žavingas ką tik gimusias mergytes. Pribuvėja neįstengė atlaikyti antpuolio žmonių, bandančių nutraukti dangalą nuo kūdikio veido, o kai jį išvydę žmonės surikdavo iš dar niekad nepatirto siaubo, pribuvėja mandagiai šypsodamasi jiems aiškino dariusi viską, kad tik jie to šlykštaus veidelio nebūtų pamatę.

Po tokio jų siaubo proveržio pribuvėja skubiai pasišalindavo, o jie dar kurį laiką stovėdavo su idiotų, akimirksniu praradusių atmintį, išraiškomis.

– Gal jį reiktų tiesiog nužudyti, – pratarė viena moteris, pirmoji išsivadavusi iš staigaus amnezijos priepuolio.

– Tą jau bandžiau, – atsakė Devi Aju, išėjusi iš kambario suglamžytu chalatu ir liemenį susiveržusi kažkokia skepeta. Jos plaukai buvo baisiai pasišiaušę ir ji panėšėjo į ką tik iš bulių kovos lauko išsvirduliuvusią nelaimėlę.

Žmonės su gailėsčiu sužiuro į ją.

– Argi ji ne gražutė? – paklausė Devi Aju.

– Hm, taip.

– Nėra baisiesnio prakeiksmo, kaip pagimdyti gražią mergaitę pasaulyje vyrų, koktesnių už rujojančius šunis.

Niekas neatsiliepė, visi tik žvelgė į ją su užuojauta, nors ir žinodami, kad apsimeta. Rosina, nebylė mergina iš kalnų, daugelį metų patarnavusi Devi Aju, nulydėjo gimdyvę į vonios kambarį, kur jai buvo paruošusi karšto vandens vonią. Devi Aju mirko kvapnaus antiseptinio muilo pursluose, o mergina alavijo aliejumi trinko jai galvą. Nebylė kalnietė vienintelė nesutriko dėl to, kas nutiko, nors, be abejo, jau žinojo apie gimusią pabaisą mergytę, nes ne kas kitas, o pati patarnavo pribuvėjai per gimdymą. Dabar ji pemzos akmeniu nutrynė šeimininkei nugarą, įsupo ją į rankšluostį ir kai Devi Aju išėjo iš vonios kambario, išvalė jį.

Kažkas panoro praskaidrinti slogią nuotaiką ir tarė:

– Turėsi duoti jai gražų vardą.

– Taip, – atsakė Devi Aju. – Jos vardas bus Gražuolė.

– Ak! – sušuko žmonės ir sutrikę bandė ją atkalbėti.

– Ar ne geriau – Skriauda?

– Arba Žaizda?

– Dėl Dievo meilės, tik nepavadink Gražuole!

– Nuspręsta, jos vardas bus Gražuolė.

Žmonės bejėgiškai stebėjo, kaip Devi Aju eina į savo kambarį persirengti. Liūdnai žvelgdami vienas į kitą, jie bandė įsivaizduoti, kad juoda lyg suodis, su elektros lizdu vidury veido mergina bus vadinama Gražuole. Tai buvo skandalinga gėda.

Vis dėlto Devi Aju nemelavo sakydama, jog bandė nužudyti kūdikį dar tada, kai tik sužinojo – nesvarbu, ar ji jau buvo pragyvenusi pusę amžiaus, ar ne, – ir vėl esanti nėščia. Kaip ir su anksčiau

gimusiomis mergytėmis, ji nežinojo, kas tėvas, bet šįsyk, visai ne kaip anais kartais, ji neturėjo nė menkiausio noro kūdikį išsaugoti. Tad paėmė penkias ypač stiprias paracetamolio tabletes, gautas iš kaimo daktaro, ir užgėrė jas puslitriu gazuoto vandens, kas beveik jau galėjo sukelti jos pačios mirtį, bet, kaip paaiškėjo, to ne užteko, kad mirtų kūdikis. Tada sugalvojo kitą būdą – pasikvietė pribuvėją, kuri sutiko nužudyti kūdikį ir ištraukti jį iš jos gimdos įkišdama į pilvą mažą medinį pagaikštį. Dvi dienas ir dvi naktis Devi Aju sunkiai kraujavo, tačiau medinis pagaikštis atplaišomis grįžo iš gimdos, o vaikas nesiliovė augęs. Ji išbandė dar šešis kitus būdus atsikratyti kūdikio, tik viskas buvo veltui ir galiausiai ji pasidavusi nusiskundė:

– Šis kūdikis tikras maištininkas ir kovoje prieš motiną greičiausiai laimės.

Taigi ji leido savo pilvui toliau augti, o septyniems nėštumo mėnesiams sukakus atlaikė selamataną* ir kūdikio gimimui nebesipriešino. Prieš tai jau buvo pagimdžiusi tris mergytes ir visos jos buvo labai žavios, lyg viena paskui kitą gimusios trynukės. Bet jai jau buvo pabodę vaikučiai, kurie, pasak jos, atrodo lyg manekenai vitrinoje, tad ji jauniausiojo vaikelio nė matyti nebenorėjo, mat buvo įsitikinusi, kad šis niekuo nesiskirs nuo trijų vyresnių sesučių. Žinoma, ji klydo ir nė neįtarė, kokia iš tikrųjų atstumianti bus jos mažiausioji. Net kai moterėlės iš kaimynystės slapta šnibždėjosi, kad tas vaikelis yra lyg išpera atsitiktinai sukergtos beždžionės su varle ir varanu, ji nemanė, kad apkalbamas jos vaikas. Net joms perspėjus, kad praėjusią naktį miškuose staugė laukiniai šunys ir ant laktos suplūdušios tūpė pelėdos, ji nė sekundės nesudvejojo ir nepriėmė to kaip blogo ženklų.

* Indonezijoje švenčiamos padėkos apeigos (pasikviečiant į namus kaimynų ar pan.) labai svarbiems gyvenimo įvykiams pažymėti (gimimui, apipjaustymui, vedyboms, mirčiai, persikraustymui į naują namą ir t. t.), jiems jau arba įvykus, arba dar jų belaukiant, tikintis sėkmės ir dvasinės gerovės.

Apsirengusi ji ir vėl prigulė, nes netikėtai pasijuto labai išsekusi: juk pagimdė keturis kūdikius ir pragyveno daugiau nei pusę amžiaus. Tada į galvą atėjo slegianti mintis: jeigu kūdikis nesiruošia mirti, turbūt pirmoji turi išeiti motina – kad niekada neišvystų savo mergytės, tampančios jauna moterim. Ji pakilo ir nusvirduliavo link durų, žvelgdama į besispiečiančias ir apie jos kūdikį tebeliežuvaujančias kaimynes. Iš vonios kambario išėjusi Rosina atsistojo šalia šeimininkės ir kažką lyg nujausdama laukė, ką toji netrukus palieps padaryti.

– Nupirk man įkapių drobulę, – tarė Devi Aju. – Jau pagimdžiau keturis vaikus šitam prakeiktam pasauliui. Atėjo laikas mano laidotuvių procesijai.

Moterys suspiegė, tada idiotiškomis minomis išispoksojo į Devi Aju. Pagimdyti tokį bjaurų kūdikį buvo įžeidu, bet dar įžeidžiau atrodė lyg niekur nieko palikti šį pasaulį. Bet tiesiai to pasakyti jos negalėjo ir tik ėmė įkalbinėti Devi Aju, kad neverta taip kvailai pasielgti ir kad kai kurie žmonės išgyvena daugiau nei šimtą metų ir kad Devi Aju mirti dar tikrai per jauna.

– Jeigu aš gyvenčiau iki šimto metų, – gana oriai tarė Devi Aju, – pagimdychiau aštuonis vaikus. To būtų per daug.

Rosina išėjusi nupirko švarią baltą kolenkoro drobulę, ir Devi Aju ją iškart užsimetė ant savęs, bet to neužteko, kad tuoj pat imtų ir numirtų. Visą tą laiką, kol pribuvėja skersai išilgai ėjo per kaimynių namus ieškodama žindyvės (nors tai buvo bergždžia ir galiausiai baigėsi tuo, kad kūdikiui buvo duota vandens nuo nuskalautų ryžių), Devi Aju kuo ramiausiai gulėjo savo lovoje įsivyniojusi į laidotuvių maršką ir su šiurpinančia kantrybe laukė ateisiančio ir ją pasiimsiančio mirties angelo.

Pagirdžiusi vandeniu nuo ryžių, Rosina jau maitino kūdikį karvės pienu (krautuvėj parduodamu „Meškos pieno“ pavadinimu), o Devi Aju tebegulėjo lovoj, niekam neleisdama įnešti į kambarį Gražuole pavadinto kūdikio. Tačiau istorija apie bjaurų naujagimį ir jo motiną, gulinčią lovoje su numirėlio drobulė, plito

lyg maras, ir žmonės ne tik iš aplinkinių kaimų, bet ir iš tolimiausių to regiono užkampių traukė pažiūrėti to, apie ką buvo kalbama, – nors ta metafora ir buvo išpūsta, – kaip apie pranašo gimimą: laukinių šunų staugimą po žvaigždėtu dangumi visi lygino su tuo, ką Trys Išminčiai matė gimus kūdikėliui Jėzui, o į drobulę įsivyniojusią motiną – su išsekusia Marija.

Stengdamiesi nutaisyti išsigandusios jaunos mergaitės, maitinančios mažą tigriuką zoologijos sode, veido išraišką, lankytojai su bjauriuoju kūdikėliu ant rankų pozavo keliaujančiam fotografui – prieš tai nusifotografavę su Devi Aju, gulinčia paslaptingos ramybės sklidinu veidu, tarsi trikdantis klegesys jos visai nejaudintų. Daugelis sergančiųjų sunkiomis ir nepagydomomis ligomis keliavo čia tikėdamiesi kūdikį vien paliesti, bet Rosina greitai uždraudė tą daryti, bijodama, kad žmonių bakterijos užkrės ir vaikelį, tad vietoj to ji jiems siūlė kubilus su vandeniu, kuriuo buvo prausta Gražuolė. Kiti skubėjo čia atvykti vildamiesi įgyti bent kiek sėkmės prie lošimo stalų arba patirti netikėtų įžvalgų savo verslui suklestėti. Visam tam reikalui tylioji Rosina, iškart tapusi pagrindine kūdikio prižiūrėtoja, suruošė aukų dėžutes, ir lankytojai netrukus jas gausiai pripildė rupijų banknotų. Mergina, gana išmintingai pasvarsčiusi, kad Devi Aju galų gale iš tiesų gali mirti ir tokių retų progų daugiau nepasitaikys, viską darė norėdama užsidirbti šiek tiek pinigų, kad nebereiktų rūpintis, kaip gauti „Meškos pieno“ arba kokia bus jųdviejų ateitis likus vienoms šiamename, nes trys vyresniosios Gražuolės seserys galbūt čia išvis niekada nepasirodys.

Bet netrukus visam tam sambrūzdžiui galą padarė policija, atvykusi kartu su vienu kiju, kuris aiškino, kad visas šis reikalas yra erezija. Kijas baisiai plūdosi ir gėdino Devi Aju, liepdamas nusstoti taip gėdingai elgtis, ir net pareikalavo nusimesti numirėlio drobulę.

– Jeigu nori, kad prostitutė nusirengtų, – su panieka atsakė jam Devi Aju, – turi sumokėti.

Išsigandęs kijas puolė maldauti atleidimo, atsitraukė ir niekada nebegrižo.

Taigi šalia Devi Aju liko tik jaunoji Rosina, kurios niekada netrikdė šeimininkės beprotystė, kad ir kokia forma ji būtų pasireiškusi, ir darėsi vis aiškiau, jog ši mergina vienintelė iš tiesų tą moterį suprato. Dar gerokai prieš savo bandymus nužudyti gimdoje užsimezgsusį kūdikį Devi Aju kalbėjo, kaip jai pabodę gimdyti vaikus, ir jau tada Rosina žinojo, kad moteris vėl laukiasi. Jeigu ji tokį dalyką būtų pasakiusi kaimynėms, kurios paskalų laidymu pralenkė skalijančius šunis, šios būtų paniekinamai pasivaipiusios ir išrėžusios tai, kas savaime suprantama: nustok ištvirkauti ir nereikės rūpintis, ką daryti pastojus! Tačiau mes puikiai žinom, kad tą gali pasakyti bet kuriai prostitutei, tik ne Devi Aju. Ji niekada nė nepagalvojo, kad trys (dabar keturi) jos vaikai yra prostitutijos pasekmė ir prakeiksmas, ir jeigu nė viena jos duktė neturi tėvo, sakė ji, tai dėl to, kad iš tiesų jo ir nėra, o ne dėl to, kad nežino, kas kurios tėvas, ir tikrai jau ne dėl to, kad ji pati niekada nestovėjo greta kokio vyruko priešais kaimo seniūną. Ji tiesiog tikėjo, kad jos vaikai yra demonų palikuonys.

– Nes Šėtonas mėgsta malonumus – lygiai kaip ir Dievas arba dievai, – šnekėjo ji. – Kaip kad Marija pagimdė Dievo sūnų, o dvi Pandaus* žmonos prigimdė dievo vaikų, taip ir mano iščios yra ta vieta, kur demonai pasėja savo sėklas. Ir man šleikštu nuo to, Rosina.

Kaip paprastai, Rosina tik nusišypsojo. Ji negalėjo kalbėti, nebent kažką neaiškiai veblenti, bet ji galėjo šypsotis ir dažnai tą darė. Devi Aju mėgo Rosiną, ir būtent labiausiai už tą šypseną. Kartą ji pavadino ją drambliuku, nes drambliai, kad ir kaip supykę, visada šypsosi, kaip ir tie iš cirko, atvykstančio į miestą beveik kiekvienų metų gale. Savo pačios susikurta ženklų kalba, kurios negalėjai išmokti jokioje nebylių mokykloje, Rosina pasakė Devi

* „Mahabharatos“ veikėjas, karalius, Pandavų protėvis.

Aju, kad toji negalinti jaustis persisotinusi: juk ji neturi nė dvidešimties vaikų – o štai Gandhari pagimdė *šimtą* vaikų Kauravų*. Šioji žinia privertė Devi Aju garsiai nusikvatoti. Jai patiko vaikiskas Rosinos humoras ir vis dar tebesijuokdama atsikirto, kad Gandhari šimtą vaikų pagimdė ne per šimtą kartų, ji tik vieną kart pagimdė didelį mėsos gabalą, kuris virto šimtu vaikų.

Taigi šitaip smagiai Rosina dirbo savo darbą nieko neapsunkindama. Ji rūpinosi kūdikiu, dukart per dieną darbavosi virtuvėje ir kiekvieną rytmetį skalbdavo, o Devi Aju ištisas dienas gulėjo beveik visai nejudėdama, tikrai kaip lavonas, laukiantis, kol žmonės baigs kasti jam kapą. Žinoma, išalkusi ji atsistodavo ir eidavo pavalgyti, kaip ir kaskart iš ryto ir po pietų į tualetą. Bet grįžusi iš ten visada vėl įsivyniodavo į laidotuvių maršką ir toliau gulėdavo išsitiesusi ir sustingusi, pasidėjusi abi rankas ant pilvo, užmerkusis akis, o lūpas nutaisiusi į nežymią šypseną. Ne viena kaimynė bandė pašnipinėti ją pro atvirą langą. Kartkartėmis Rosina mėgindavo jas nuvyti, bet tas nelabai jai sekėsi, o žmonėms buvo visai neaišku, kodėl Devi Aju paprasčiausiai nenusižudo. Kai jie atvirai paklausdavo, ji susiturdavo nuo įprasto sarkazmo ir tyliai ramiai sau toliau gulėdavo.

Ilgai laukta mirtis galiausiai atėjo: vieną popietę, praėjus dvylikai dienų po bjauriosios Gražuolės gimimo, – ar bent taip visi apskaičiavo. Ženklas, kad mirtis arti, buvo tas, kad tą rytą Devi Aju pasišaukė Rosiną ir pasakė nenorinti, kad jos vardas būtų įrašytas ant kapo akmens, o jo vietoj tenorėtų paprastos epitafijos: „Pagimdžiau keturis vaikus ir pasimiriau.“

Rosina, kuri turėjo puikią klausą, mokėjo skaityti ir rašyti, kuo kruopščiausiai užsirašė šį sakinį, tačiau tas pageidavimas buvo iškart atmestas laidotuvių ceremonijai vadovavusio arti-

* Gandhari – žymi indų epo „Mahabharatos“ veikėja, Dhritaraštros, aklo Hastinapuros karaliaus, žmona, šimto sūnų, Kauravų, motina; Kauravai – plačiąja prasme visi Kurų palikuonys, įskaitant ir Pandavus, siaurąja – tik aklo karaliaus Dhritaraštros ir jo žmonos Gandhari sūnūs (jų šimtas, taip pat yra viena dukra).

miausios mečėtės imamo, nes šis manė, kad dėl tokio kvailo užgaido padėtis taps dar nuodėmingesnė, ir pats jau buvo nusprendęs, jog šita moteris antkapyje išvis negali turėti jokio užrašo.

Vieną popietę pro langą šnipinėjusi kaimynė pastebėjo, kad Devi Aju yra užmigusi itin ramiu miegu, koks paprastai būna prieš pat išeinant į amžinybę. Tačiau vienas dalykas atrodė dar įtartinesnis – visur aplinkui tvyrojo borakso kvapas. Rosina jo buvo pirkusi kepykloje, taigi Devi Aju ir pasišlakstė tuo lavonų konservantu, kurio moterys kartais įmaišydavo į jautienos faršą gamindamos *mie baksó** kukulaičius. Rosina leido savo šeimininkei daryti viską, ką toji norėjo, jeigu tik tai buvo susiję su apsėdimu dėl jos pačios mirties, ir net jeigu šioji būtų paliepusi iškasti jai kapo duobę ir palaidoti Devi Aju gyvą, Rosina būtų tą įvykdžiusi ir priėmusi kaip savotišką savo šeimininės humoro jausmą, tačiau dabar šitai kvailai šnipinėjančiai kaimynei ji tokių dalykų atleisti negalėjo. O toji, įsitikinusi, kad Devi Aju per toli nuėjo, išsoko pro langą.

– Paklausk tu, kekšė, miegojusi su visais mūsų vyrais, – apmaudžiai drėbė ji. – Jeigu ruošiesi mirti, tai taip ir padaryk, tik nebekonservuok savo kūno, nes toks pūvantis lavonas niekam neįdomus.

Ji stumtelėjo Devi Aju, bet ši tik apsivertė lyg malka ir neprabudo.

Atėjusi Rosina ženklais parodė, kad Devi Aju greičiausiai jau yra mirusi.

– Toji kekšė mirė?

Rosina linktelėjo.

– Tikrai mirė?!

Na, ir tuomet jau atsiskleidė tikrasis šios zirzlės veidas: ji taip sriūbavo, tarsi būtų mirusi tikra jos motina, o tarp jos gerklinių gokčiojimų veržėsi šie žodžiai:

* Nedideli maltos jautienos arba vištienos kukuliai, Indonezijoje dažniausiai patiekiami jautienos sultinyje su makaronais arba ryžių vermšeliais ir daržovėmis bei tofu.

– Praėjusių metų sausio aštuntoji buvo nuostabiausia diena mūsų šeimai. Tądien mano vyras po tiltu rado kažkiek pinigų ir nuėjo į Motulės Kalong viešnamį, ir permiegojo su šia prostitute, kurią dabar aš regiu prieš savo akis mirusią. Paskui jis grįžo namo, ir tai buvo pirmas ir paskutinis kartas, kai visą dieną buvo malonus savo šeimai. Net nieko iš mūsų neprimušė.

Rosina paniekinamai pažiūrėjo į ją, tarsi sakydama, jog niekas ir neturėtų to vyro smerkti už norą smogti tokiai amžinai dejuotojai, o tada sugalvojo, kaip šios verksnės atsikratyti, – pasiūlė jai išplatinti žinią apie Devi Aju mirtį.

Laidotuvių marškos ieškoti nereikėjo, nes prieš dvylika dienų Devi Aju ją jau buvo nusipirkusi; nereikėjo velionės prausti, nes ši pati jau buvo nusipraususi; net ir kūno užkonservavimu jau buvo pati pasirūpinusi.

„Jei būtų reikėję, – atsiduso Rosina artimiausios mečetės imamui, – ji ir maldas už save jau būtų sukalbėjusi.“

Imamas, nepakančiai žvilgtelėjęs į nebylę, mestelėjo, kad jis tai tikrai neketina kalbėti maldų už šios prostitutės lavono gabalą ir juolab nežada jos laidoti.

„Kadangi ji jau mirusi, – tarė Rosina (vis dar ženklų kalba), – ji jau nebėra prostitutė.“

Kijas Jaras, tos mečetės imamas, galiausiai pasidavė ir surengė Devi Aju laidotuves.

Iki pat savo mirties, kurios niekas nesitikėjo taip greitai, Devi Aju išties nebuvo mačiusi savo kūdikio. Žmonės kalbėjo, esą jai pasisekė, nes bet kuri motina būtų nežmoniškai nuliūdusi dėl to, kad jos ką tik gimęs kūdikis yra baidyklė. Tokios motinos mirtis jau nebūtų rami ir ji niekad negalėtų ilsėtis ramybėje. Viena tik Rosina nebuvo tokia įsitikinusi, kad Devi Aju būtų labai nuliūdusi dėl savo kūdikio, kadangi ši moteris labiau už viską pasaulyje nekentė gražučių ką tik gimusių mergyčių. Ji būtų buvęs kaip tik neįtikėtinais laiminga sužinojusi, kaip smarkiai jos jauniausioji skiriasi nuo vyresniųjų sesučių; deja, ji to nesužinojo. Kadangi nebylė tarnaitė

visuomet pakludavo šeimininkei, visas tas dienas prieš šios mirtį ji ir nerodė kūdikio motinai, nors veikiausiai Devi Aju, pamačiusi, kaip jis atrodo, savo mirtį bent jau porai metų būtų atidėjusi.

– Tai tikri paistalai. Mirties akimirka yra nulemiama Dievo, – tarė kijas Jaras.

„Bet ji taisėsi mirti dvylika dienų ir tada mirė“, – atsakė Rosina gestais su savo šeimininės užsispyrimu.

Pagal mirusiosios testamentą Rosina tapo bjauriojo kūdikio globėja. Ir būtent ji pasirūpino, nors tai ir buvo beviltiška pastanga, kad visoms trims Devi Aju dukroms būtų išsiųstos telegramos su pranešimu apie jų motinos mirtį ir žinia, kad ji bus laidojama viešosiose Budi Dharmos kapinėse. Nė viena iš dukrų nepasirodė, tačiau kitą dieną laidotuvių apeigos buvo atliktos ir jos buvo tokios išskilmingos, kokių miestas nebuvo regėjęs daugybę metų ir kokių daugybę metų neregėjo niekas. Taip buvo todėl, kad beveik visi tenykščiai vyrai, kada nors miegoję su šia prostitute, panoro ją išlydėti, švelniai bučiuodami jazminų žiedus, – jų puokštėmis buvo nubarstytas visas kelias, kuriuo keliavo jos karstas. Tų vyrų žmonos ir meilužės irgi užtvindė kelią, glausdamosi jiems prie pečių ir vis dar pavydžiai dairydamosi, nes buvo įsitikinusios, kad raguotieji jų vyrai vis dar kautėsi vienas su kitu dėl galimybės permiegoti su Devi Aju, nesvarbu, jog ji jau virtusi lavonu.

Rosina ėjo iš paskos karsto, nešamo keturių apylinkės vyrų. Kūdikis jos glėbyje, apgaubtas jos juodos skraistės krašteliu, netrukus užmigo. Šalia ėjo moteris, raudotoja, nešina krepšiu žiedlapių. Rosina, pagriebusi saują tų žiedlapių, sviedė juos į orą kartu su monetomis, dėl kurių iškart ėmė kautis ir po karstu landžioti vaikai, rizikuodami būti įstumti į nutekamąjį griovį arba sumindžioti procesijos dalyvių, giedančių maldas pranašui.

Devi Aju buvo laidojama tolimiausiame kapinių kampe šalia kitų likimo atstumtųjų, nes taip buvo sutarę kijas Jaras ir duobkasys. Ten buvo palaidotas vienas vagis iš kolonijinių laikų, žudikas maniakas ir keletas komunistų, o dabar štai ir prostitutė. Buvo tikima,

kad kape šios nelaimingos sielos bus visaip tikrinamos ir bandomos, todėl protinga jas atskirti nuo kitų kapų – pamaldžių žmonių, kurie norėjo ilsėtis ramybėje, ramybėje būti graužiami kirminų ir be jokio sąmyšio pūti ir mylėtis su dangiškosiomis nimfomis.

Vos tik iškilminga ceremonija baigėsi, žmonės kaipmat Devi Aju pamiršo. Nuo tos dienos niekas taip ir neaplankė jos kapo, net ir Rosina su Gražuole. Žemė, padengta sudžiūvusiais jazmino lapais, vėliau apaugusi laukinėmis drambliažolėmis, buvo palikta likimo valiai ir audroms graužti.

„Jos kapo mes nelankom todėl, – aiškino Rosina bjauriajam kūdikiui (savo ženklų kalba, kurios šis, žinoma, nesuprato) priešastį, kodėl nesirūpina Devi Aju kapu, – kad žmonės lanko kapus tik tų, kurie yra mirę.“

Galbūt iš tiesų Rosina mokėjo nuspėti ateitį ir tikrai turėjo tokią kuklią savybę, paveldėtą iš savo išmintingų protėvių. Kai ji prieš penkerius metus, būdama vos keturiolikos, atvyko į šį miestą su savo senu tėvu, tuomet dirbusiu kalnuose smėlio kasyklose ir kentėjusiu nuo aštraus reumatizmo, jiedu užėjo į Motulės Kalong viešnamį ir atsidūrė Devi Aju kambaryje. Iš pradžių prostitutė visai nesidomėjo nei mažąja mergaite, nei jos tėvu, senyvu vyriškiu su papūgos snapą primenančia nosimi, garbanotais žilais plaukais, susiraukšlėjusia tamsia kaip varis oda ir, svarbiausia, jo perdėtai atsargia vaikščiojimo maniera – tarsi visi iki vieno kaulėliai subyrėtų į krūvą, jei tik kas vos stumtelėtų. Iš karto jį atpažinusi, Devi Aju tarė:

– Tu ir vėl čia, senuk. Prieš dvi naktis jau mudu mylėjomės.

Senis droviai šyptelėjo, tarsi jaunas vaikinukas sutikęs savo mylimąją, ir linktelėjo.

– Noriu tavo glėbyje numirti, – pasakė jis. – Negaliu užsimokėti, bet atiduosiu tau šį nebylį vaiką. Čia mano duktė.

Sutrikusi Devi Aju žvilgtelėjo į mergaitę. Rosina stovėjo netoliese, taikiai nusiteikusi ir draugiškai šypsodamasi. Tuo metu ji buvo labai kaulėta, vilkėjo gražiai išsiuvinėtą, bet gerokai per

didelę suknelę, basa, banguotais plaukais, paprasta gumele surištais į uodegą. Oda glotni, kaip ir daugumos kalnų mergaičių, įprastas apvalainas veidas ir protingos akys, nosis plokščia ir plačios lūpos, kuriomis ji kaip tik ir dalijo visiems tą savo malonią šypsena.

Devi Aju, niekaip nesuvokdama, kokios naudos galėtų turėti iš šios mergaitės, klausiamai žvilgtelėjo į senąjį vyrą.

– Tris dukras jau esu pati pagimdžiusi, taigi kam man dar vienas vaikas? – paklausė ji.

– Ji moka skaityti ir rašyti, nors ir nemoka kalbėti, – tarė mergaitės tėvas.

– Visos mano dukros ne tik moka skaityti ir rašyti, bet ir kalbėti, – atkirto Devi Aju, pašaipiai nusijuokdama.

Tačiau senis buvo užsispyręs kaip asilas – žūtbut norėjo su ja permiegoti, jos glėbyje numirti ir atiduoti nebylę dukrą kaip užmokestį. Su ta mergaite ji galėsianti daryti ką tik nori.

– Gali paversti ją prostitute ir imti sau pinigus, kuriuos ji uždirbs, kol tik bus gyva, – įtikinėjo senis. – O jeigu neatsiras su ja norinčio pergulėti vyro, galėsi sukapti jos kūną į gabalus ir mėsą parduoti turguje.

– Abejoju, ar atsiras norinčiųjų tą mėsą valgyti, – atšovė Devi Aju.

Bet senis niekaip nepasidavė ir po kurio laiko ėmė panėšėti į mažą vaiką, norintį nusišlapinti ir nebegalintį kentėti. Devi Aju nebuvo nusiteikusi būti nemaloni šitam senam vyrui, ir ne dėl to, kad negalėjo jam suteikti kelių nuostabių valandėlių savo lovoje, tačiau ją labai suglumino tas keistas sandėris, todėl ji nesiliovė žvalgytis tai į senį, tai į jo nebylę dukrą, kol pagaliau mergaitė paėmė popieriaus lapelį ir pieštuku parašė: „Sutik su jo prašymu ir pergulėk, juk jis tuoj numirs.“

Taigi Devi Aju su tuo seniu sugulė ne sutikdama su sandėriu, bet paveikta vaiko minties, kad štai senis tuoj ims ir išgaruos. Kol jiedu šlaminosi lovoje, nebylė mergaitė sėdėjo už durų ir lau-

kė, tvirtai suspaudusi nedidelį savo rūbų maišelį, ką tik nešą jos tėvo. Paaiškėjo, kad tiek daug laiko, kiek Devi Aju tam buvo numaciusi, nė nereikėjo, ir ji iš tiesų nepajuto nieko daugiau, kaip silpną pakutenimą savo tarpukojyje.

– Lyg mažas skraiduolis būtų įbrėžęs sparneliu man po bamba, – tarė prostitutė.

Bet senis, visai pamiršęs savo reumatizmą, atakavo ją šiurkščiai ir be žodžių, lyg olandų kareivių pulkas, pasiruošęs pulti ir sunaikinti. Toks skubėjimas netruko duoti ir vaisių – po trumpos išleistos dejonės senio kūną sutraukė tarsi mėšlungis. Iš pradžių Devi Aju manė, kad tai spazmas vyro, išliejančio sėklą iš kiaušių, bet pasirodė, kad ne vien tai – senis kartu išleido ir sielą. Jis mirė išsidrėbęs jos glėbyje, kartu patiesęs ir savo dar tebedrėgną ginklą.

Palaidojo senį tame pačiame kapinių kampe, kur vėliau ir Devi Aju. Rosina, nors visiškai nesirūpino savo šeiminkės kapu, kiekvieno pasninko mėnesio gale stengdavosi aplankyti tėvo kapą, išravėdavo ant jo piktžoles ir be didelio tikėjimo pasimeldavo. Devi Aju nebylę mergaitę į savo namus pasiėmė ne kaip to liūdno vakaro užmokestį, bet todėl, kad anoji nebeturėjo nei tėvo, nei motinos, nieko, ką galėtų pavadinti šeima. Pagaliau, tyliai sau svarstė Devi Aju, ji galės palaikyti man draugiją namuose, popietėmis pašukuoti plaukus ir paieškoti utėlių, prižiūrėti namus man išėjus į viešnamį.

Rosina tikėjosi surasianti namą, pilną gyvybės, bet vietoj to rado labai paprastus ramius ir tylius namus. Pastelinės sienos atrodė metų metais nedažytos, veidrodžiai apmusiję, o užuolaidos apaugusios pelėsiu. Net virtuvė, regis, niekada nebuvo naudojama kam kitam, negu kavos puodeliui išsivirti. Vienintelės dvi padoriai atrodančios vietos buvo vonios kambarys su japoniško stiliaus vonia ir namo šeiminkės miegamasis. Iš pat pirmų dienų Rosina įrodė esanti verta ją laikyti. Kol Devi Aju popietėmis snaudė, Rosina išdažė kambarių sienas, išvalė grindis, iš medkirčio

gautomis pjuvenomis nušveitė langų stiklus, pakeitė visas užuolaidas ir ėmėsi tvarkyti kiemą – netrukus apšodino jį įvairiausių rūšių gėlėmis. Vieną pavakarę Devi Aju atsibudo ir pirmą sykį per ilgą laiką užuodė iš virtuvės dvelkiantį žolelių ir prieskonių aromatą; tada jos, prieš Devi Aju išeinant, kartu pietavo. Rosina visiškai nesijaudino dėl apgriuvusio namo, kur laukė daugybė remonto darbų, bet jai labai įdomu buvo tai, kad jos čia gyvena tik dviese. Tuo metu Devi Aju dar nebuvo išmokusi nebylės merginos ženklų kalbos, taigi Rosina vėl jai parašė: „Sakei, kad turi tris vaikus?“

– Taip, – patvirtino Devi Aju. – Visos trys išėjo iš namų, kai tik išmoko atsagstyti vyrų kelnes.

Būtent šį komentarą Rosina prisiminė po daugelio metų, kai Devi Aju jai pareiškė nenorinti vėl tapti nėščia (nors jau buvo tapusi) ir kad jai atsibodę gimdyti vaikus. Po pietų jiedvi dažnai plepėdavo, sėdėdamos virtuvės tarpduryje ir stebėdamos purve klampojančius Rosinos užveistus viščiukus, ir Devi Aju kaip kokia Šecherezada pasakodavo įvairiausias fantastiškas istorijas, dažniausiai apie savo nuostabiąsias dukras. Taip jos susidraugavo ir ta jų draugystė buvo pilna savitarpio supratimo, todėl kai Devi Aju daugeliu skirtingų būdų mėgino nužudyti kūdikį iščiose, Rosina nė nebandė jos sustabdyti. Net kai Devi Aju iš nevilties nebežinojo ką daryti, Rosina ir vėl įrodė esanti protinga jauna prostituotei atsidavusi mergina.

„Melskis, kad kūdikis gimtų bjaurus“, – pasakė ji.

Devi Aju atsisuko į ją ir tarė:

– Jau seniai nebetikiu maldomis.

„Ką gi, svarbu, kam tu meldiesi, – atsakė Rosina nusišypsodama. – Kai kurie dievai išties labai šykštūs.“

Kiek abejodama, Devi Aju ėmė melstis. Melsdavosi, kai tik prisimindavo: vonioje, virtuvėje, gatvėje; net kai koks ištvirkėlis smaginosi ant jos kūno, vos prisiminusi, kad reikia melstis, mintyse ji sakydavo: kas tu bebūtum, kursai klausaisi mano maldos,

dievas ar demonas, angelas ar Džinas Ifritas*, padaryk, kad mano vaikas gimtų bjaurus. Vaizduotėje ji ėmė piešti bjauriausius įvairių daiktų paveikslus. Ji net įsivaizdavo raguotą velnią su styrančiomis lyg šerno iltimis ir galvojo, kaip būtų miela, jei gimtų būtent toks kūdikis. Vieną dieną, pamačiusi elektros lizdą, ji įsivaizdavo, jog tai jos vaiko nosis. Taip pat jos vaizduotė piešė vaikelio ausis lyg puodo ąsas, burną – lyg kiaulės taupyklės angą, o plaukus – kaip grindų šepečio šerius. Tuailete pamačiusi įstrigusį gana šlykštų šūdo gabalą, ji net pašoko iš džiaugsmo ir ėmė melstis, ar negalėtų gimti į jį panašus ir jos kūdikis, su driežo oda ir vėžlio kojomis. Kasdien Devi Aju vaizduotė darėsi vis baisesnė, tuo tarpu kūdikis jos gimdoje vis augo.

Fantazijų viršūnę ji pasiekė septintos savo nėštumo pilnaties naktį, kai Rosinos padedama maudėsi gėlių žiedlapių vonioje. Tą naktį pildosi burtas: kūdikis gims tokio veido, kokį nupieši ant kokoso žievės. Dauguma motinų imasi piešti Draupadės, Sytos ar Kunti** veidus, – kuri tik iš vajango*** veikėjų moterų joms pati gražiausia; o jei tikisi sulaukti berniuko – piešia Judhišthirą, Ardžuną ar Bhymą****. Tačiau Devi Aju – turbūt pirmoji pasaulyje motina, tai padariusi ir iki pat savo mirties dienos nesužinojusi, koks bus viso to rezultatas, – paėmė į rankas anglies gabalėlį ir nupiešė itin bjaurų vaiką. Ji norėjo, kad gimęs kūdikis neprimintų jokios kada nors matytos būtybės, nebent šerną arba beždžionę. Taigi ji nupiešė išties gąsdinančio baisūno pavidalą – tokio niekada nebuvo mačiusi ir jau niekada nebepamatė iki savo pačios laidotuvių.

* Džinas piktoji dvasia. (Arab.)

** Moterų personažų vardai indų mitologijoje: Draupadė ir Kunti – „Mahabharatos“ veikėjos; Syta (arba Sinta) – viena svarbiausių indų epo „Ramajanos“ veikėjų, viešpaties Ramos žmona.

*** Garsusis Indonezijos šešėlių teatras, moderniajame Indonezijos žodyne dažnai asocijuojamas su „lėle“ arba „lėlių teatro“ vaidinimu.

**** „Mahabharatos“ veikėjai vyrai.